

Η Άννα κι ο Σωτήρης

στορίες έχω φανταστεί πολλές. Στην προκειμένη όμως παραθέτω τα γεγονότα ακριβώς όπως συνέβησαν και κάθε μου λέξη είναι αληθινή. Κι όμως παρ' όλα αυτά, είναι η μοναδική αφήγησή μου που δεν πιστεύει κανείς. [...]

Δέκα χρονών, με το κεφάλι γεμάτο από τις ιστορίες της γιαγιάς, γνώριζα το νησί, τη Λέρο, και τους κατοίκους του σαν να είχα γεννηθεί κι εγώ εκεί. Στην πραγματικότητα, από τις τόσες ιστορίες της Άννας, της γιαγιάς μου, ακόμα και σήμερα, όταν σκέφτομαι την Ελλάδα, το μάτι του μυαλού μου βλέπει τη Λέρο και πιο συγκεκριμένα το σπίτι στο οποίο έζησε κάποτε με το Σωτήρη.

Στο σπίτι εκείνο συναντήθηκα για πρώτη φορά με τις ρίζες μου. Στο σπίτι εκείνο, χρόνια μετά, απέκτησε μορφή και σχήμα το θέμα του πρώτου μου διηγήματος. Είναι το σπίτι που γεννά τα πιο εκπληκτικά μου όνειρα. Κάθε νύχτα κι από μία πανδαισία ονείρου, με δύο τρία διαλείμματα ενδιάμεσα για μία γρήγορη ανάσα. Και πάνω απ' όλα, είναι το σπίτι στο οποίο έγινα για πρώτη και μοναδική φορά στη ζωή μου, μάρτυρας αλλόκοτων φαινομένων.

Το σπίτι ήταν χτισμένο πάνω σε κάποιον λόφο, γύρω στα 1860. Η αρχιτεκτονική του τυπική της Λέρου – δυο πατώματα και μία εσωτερική αυλή τριγυρισμένη από έναν τοίχο ύψους δυο μέτρων [...]. Στην πρώτη μου επίσκεψη, το 1957, ο πρώτος όροφος αποτελείτο από την κουζίνα, την τραπεζαρία, το δωμάτιο υπηρεσίας, το σαλόνι, την τουαλέτα και το αποθηκαριό, εκεί που ο παππούς καταχώνιαζε τα εργαλεία του, τις εφημερίδες και τα περιοδικά του, το κρασί αλλά και όλα τα ψαρικά του σύνεργα.

Στο δεύτερο πάτωμα υπήρχαν τρεις κρεβατοκάμαρες. Οι δυο πρώτες άνοιγαν σε μία μεγάλη ταράτσα που έβλεπε προς τον βορρά κι από την οποία μπορούσες να δεις έως και το πέλαγος. Ο παππούς μου κοιμόταν στο τρίτο δωμάτιο. Είχε μπαλκόνι που κοιτούσε την ανατολή. Εκεί πάνω έπινε τον καφέ του κάθε πρωί, αγναντεύοντας τον ήλιο που ανέτειλε. «Μη μου μιλάτε τώρα», έλεγε. «Θα χαλάσει κόσμος! Να τελειώσω τον καφέ μου πρώτα».

Ήταν καλοκαίρι του 1983. Οι γονείς μου ήταν ήδη στη Λέρο και όταν έφτασα με τη γυναίκα και τα δυο παιδιά μου βρήκα τη μητέρα μου ιδιαίτερα ταραγμένη. «Τη φωτογραφία της γιαγιάς σου την έχω στην κάμαρά μου», μου είπε. «Και στο σκο-

τάδι ακόμα όμως, είχα ανέκαθεν την εντύπωση ότι με παρακολουθούσε. Γι' αυτό λοιπόν, εχτές το βράδυ, την κατέβασα στο σαλόνι. Σήμερα το πρωί, η φωτογραφία ήταν στη θέση της πίσω στην κρεβατοκάμαρά μου».

Από το θάνατο της γιαγιάς μου κι έπειτα, η μητέρα μου έβρισκε αδύνατο να κοιμηθεί σε απόλυτο σκοτάδι, παρά το γεγονός ότι βασανιζόταν από χρόνιες αϋπνίες. Σύμφωνα με τον πατέρα μου, η αϋπνία της ήταν μία απλή πρόφαση για ένα δυο ποτηράκια. Ισχυριζόταν άλλωστε η μητέρα μου ότι το ουίσκι τη βοηθούσε να χαλαρώσει πριν ξαπλώσει για ύπνο. Έτσι, λοιπόν, αντί να πάρω την ιστορία για τη φωτογραφία της γιαγιάς στα σοβαρά, τη συμβούλεψα να προσέχει το μίγμα του αλκοόλ και του φόβου της για το σκοτάδι, απαριθμώντας τις παραισθήσεις που μπορούν να προκληθούν από έντονο άγχος και παρατεταμένες περιόδους αϋπνίας. Κι αυτό επειδή ήμουν βέβαιος ότι είχε πέσει θύμα παραίσθησης, όχι όταν βρήκε το πορτραίτο της μητέρας της πίσω στην κρεβατοκάμαρα, αλλά όταν νόμισε ότι το είχε κατεβάσει στο σαλόνι του ισογείου.

Λίγες ώρες αργότερα, στη μέση της νύχτας, η γυναίκα μου με σκουντούσε να ξυπνήσω, ψιθυρίζοντας στ' αυτί μου. «Κάποιος είναι κάτω. Άκουσα βήματα στην αυλή». Αφουγκράστηκα μισοκοιμισμένος. Τίποτα. Ούτε καν το θρόισμα του κλήματος και του γιασεμιού που σκαρφάλωναν μέχρι την κορυφή του σπιτιού περιτριγυρίζοντας το παράθυρο που αφήναμε ανοιχτό τα βράδια.

«Η μητέρα μου θα 'ναι», της είπα. «Θ' ανεβάζει φαίνεται τη φωτογραφία της γιαγιάς επάνω, για να μας δείξει το πρωί ότι δεν τα φαντάστηκε όλα αυτά που μας έλεγε». Έκλεισα τα μάτια μου με σκοπό να επιστρέψω στον ύπνο μου όταν, ξαφνικά, άκουσα ολοκάθαρα την ηχώ των βημάτων στην αυλή. Αυτό και μόνο διέλυσε την ομίχλη του ύπνου από το μυαλό μου. Δεν υπήρχε καμιά αμφιβολία. Κάποιος περπατούσε κάτω στην αυλή. Σηκώθηκα απ' το κρεβάτι μας και ακροπάτησα ως το παράθυρο. Τη στιγμή όμως που το έφτασα, οι πατημασιές σταμάτησαν, όσο απότομα είχαν ξεκινήσει. Έβγαλα το κεφάλι και κοίταξα κάτω στην αυλή. Κανένας. Κανένας και στο δρόμο που αγκάλιαζε πλευρικά το σπίτι μας. Το αχνό φως της λάμπας του δρόμου το επιβεβαίωνε. Όλο το νησί κοιμόταν.

Όπως ανέφερα νωρίτερα, όλες οι κρεβατοκάμαρες του σπιτιού ήταν στο δεύτερο όροφο. Συμπέρανα, λοιπόν, ότι κάποιος από την οικογένεια θα είχε κατέβει στο μπάνιο, και δεν έδωσα ιδιαίτερη σημασία στις πατημασιές, παρά το γεγονός ότι δεν είχα κανένα φως στο μπάνιο κάτω απ' το παράθυρό μας. «Όποιος και να 'ταν, θα γύρισε στο κρεβάτι του», είπα της γυναίκας μου στρεφόμενος από το παράθυρο προς το κρεβάτι μας.

Ήμουν έτοιμος να ξαπλώσω και πάλι, όταν ο ήχος βαριάς πατημασιάς αντήχησε

και πάλι στην αυλή μας. Αυτή τη φορά, όρμησα στο παράθυρο. Ο θόρυβος σταμάτησε αμέσως μόλις έσκυψα να κοιτάξω. «Ποιος είναι εκεί κάτω;» ρώτησα. «Είναι κάποιος στην αυλή;». Σιωπή. Έμεινα για λίγο στη θέση μου, με τ' αυτιά ανοιχτά για οποιονδήποτε ήχο δεν άρμοζε στη νύχτα. Τίποτα. «Κάποιος θα πέρασε δίπλα απ' το σπίτι, έξω στο δρόμο», είπα της γυναίκας μου. «Είναι χωματόδρομος», μου πέταξε αμέσως. «Αυτός ήταν ήχος παπουτσιών σε πλάκες πέτρινες».

Είχε δίκιο. Και η αυλή μας ήταν στρωμένη με πλάκες, σαν παλιό μωσαϊκό. Και εφόσον η πόρτα του σπιτιού ήταν κλειδαμπαρωμένη, η μόνη μου απάντηση ήταν: «Αδύνατον να ήταν κλέφτης. Αν περίμενε το σκοτάδι να πηδήξει μέσα, δυο μέτρα τοίχο, θα πρόσεχε πού πατούσε, δε θα έκοβε βόλτες με τις κλακέτες πάνω-κάτω σα χορευτής του φλαμέγκο». Και λέγοντας αυτό, γύρισα να διασχίσω τα λίγα μέτρα που χώριζαν το παράθυρο απ' το κρεβάτι μου.

Το δωμάτιό μας ήταν η κάμαρα του παππού μου. Είχαμε λοιπόν πρόσβαση στο ιδιαίτερό του μπαλκόνι. Η πόρτα που οδηγούσε στο μπαλκόνι βρισκόταν μεταξύ του κρεβατιού και του παραθύρου μας, και τις νύχτες την κλειδώναμε. Τη στιγμή ακριβώς που περνούσα από μπροστά της στο δρόμο για το κρεβάτι, διασκεδάζοντας τους φόβους της γυναίκας μου, ένας θόρυβος, δυνατότερος κι από βροντή, και ό,τι τρομακτικότερο είχα ακούσει μέχρι τότε στη ζωή μου όλη, μας συγκλόνισε και τους δύο. Δεν ήταν από κείνους τους ανεξήγητους ήχους της νύχτας, αυτούς που ορμούν στη βαθιά γαλήνη, ανυψώνονται και δυναμώνουν στον αέρα, και μετά αργοπεθαίνουν. Ήταν χτύπημα καθαρό, σαν ένας γίγαντας που στεκόταν στο μπαλκόνι από την άλλη πλευρά της πόρτας να είχε κλωτσήσει το κάτω μέρος της με όλη του τη δύναμη.

Πάγωσα μουδιασμένος στη θέση μου, ενώ η γυναίκα μου τινάχτηκε όρθια, αρπάζοντας και δαγκώνοντας μία τούφα απ' τα μαλλιά της όπως έκανε πάντοτε, όποτε ήταν ταραγμένη. Παρ' όλα αυτά, κατάφερα να ανασυγκροτήσω τον έλεγχό μου, να αποτινάξω το αρχικό μούδιασμα και, πέντε δευτερόλεπτα αργότερα, ν' ανοίξω την πόρτα και να πηδήξω στο μπαλκόνι.

Δεν υπήρχε κανείς. Ούτε καν υπόνοια αέρα. Ο ουρανός κάθε άλλο παρά θυελλώδης. Ακόμα κι αν ήταν ο άνεμος όμως, ο θόρυβος εκείνος δε θα μπορούσε να έχει την οξύτητα της κλωτσιάς. Νυχτοπούλι; Αραιά και που, στο σκοτάδι της νύχτας, όλο και κάποια νυχτερίδα θα χτυπούσε την πόρτα μας. Αλλά το χτύπημα ήταν συνήθως ένας ήχος μουντός, όσο μουντά θα ήταν και τα βήματα κάποιου στο χωματόδρομο. Μία πέτρα πεταγμένη από το δρόμο; Στο μπαλκόνι δεν υπήρχε ούτε μία.

Πέρασα το υπόλοιπο της νύχτας παλεύοντας να βρω μία λογική εξήγηση. Εικασίες σχηματίζονταν στο μυαλό μου, εικασίες για πράγματα που είχα σκεφτεί στην

παιδική μου ηλικία και που αργότερα είχα απορρίψει κοροϊδευτικά. Τις απέρριψα και πάλι όλες, αλλά όσο και να πάσχιζα με τη λογική μου, η γυναίκα μου τις αντέκρουε όλες, μία προς μία, λέγοντας: «Πώς μπορεί άνθρωπος ζωντανός να μπει στην αυλή πεδώντας έναν τοίχο ύψους δύο μέτρων, να περπατήσει στην αυλή, μετά να σκαρφαλώσει και πάλι τον ίδιο τοίχο, να πάει γύρω απ' το σπίτι, να αναρριχηθεί στο μπαλκόνι του δευτέρου ορόφου, να κλωστήσει την πόρτα του, να ξαναπηδήσει από τέσσερα μέτρα τώρα χωρίς να σπάσει τα κόκαλά του και μετά να χαθεί στη νύχτα – κι όλα αυτά σε διάστημα μικρότερο των δυο λεπτών;».

Την επομένη μέρα δεν είπα κουβέντα στη μάνα μου για τα συμβάντα της προηγούμενης νύχτας. Θα επιβεβαίωνα άλλωστε την πεποίθησή της ότι το σπίτι ήταν στοιχειωμένο. [...] Έψαχνα ακόμη για την εξήγηση τη νύχτα εκείνη, όταν κατέβηκα να κάνω παρέα της μητέρας μου στην κουζίνα. Έφτιαχνε τσάι με τους κουβάδες γιατί, όπως έλεγε, δε θα έκλεινε μάτι τη νύχτα εκείνη και μπουκάλι ουίσκι ακόμα να κατέβαζε. Η γυναίκα μου, αφού έβαλε τις κόρες μας για ύπνο, στο δεύτερο όροφο, έκατσε να μας κάνει και κείνη παρέα. Η μητέρα μου αναπηδούσε με τον παραμικρό ήχο κι εγώ γελούσα όπως γελούσε κάποτε ο παππούς με τη γιαγιά μου. Η μάνα μου κάκιωνε: «Τι παραπάνω χρειάζεται επιτέλους για να πιστέψεις; Κι οι πιο ανόητοι ακόμα θα το παραδεχόντουσαν μετά από τόσες αδιάσειστες αποδείξεις».

«Είναι διανοούμενος, βλέπεις», είπε η γυναίκα μου. «Δεν αντέχει το εμφανές. [...]

Επιστρέφοντας από το τελευταίο μου ταξίδι, συνάντησα το γιο της αδελφής μου σ' ένα καφενείο της οδού Bernard για να του δείξω τις φωτογραφίες που είχα τραβήξει. Είχε να πάει στη Λέρο χρόνια και θρηνούσαμε κι οι δυο μας για όλες τις αλλαγές, ειδικότερα για τις ανακαινίσεις της μητέρας μου. Για να «ομορφύνει» το σπίτι, όχι μόνο είχε στρώσει την αυλή με τσιμέντο αλλά είχε ξεριζώσει το κλήμα και το γιασεμί που είχε φυτέψει ο πατέρας της μετά τον πόλεμο για να δει τη ζωή και πάλι ν' ανθίζει και να φουντώνει στην αυλή του. Το γιασεμί είχε φτάσει μέχρι την οροφή, στην άλλη πλευρά του σπιτιού, και τις νύχτες, το μεθυστικό άρωμά του ανακατευόταν γλυκά με το αεράκι της θάλασσας, μεταμορφώνοντας τη βεράντα μας σε μαγικό χαλί, ένα χαλί που γλιστρούσε κάτω απ' τα ουράνια. Γιατί τις νύχτες, όταν όλα τα φώτα σβήνουν, ο ουρανός της Λέρου είναι ο πιο έναστρος απ' όλους όσους δει. Κι όσο απομακρυσμένος και να είμαι, αυτός θα φωτίζει πάντα στη μνήμη μου, όπως φωτίζουν η γιαγιά και ο παππούς μου- γιατί έχει πλέον χαράξει το σημάδι του στην καρδιά μου.

Παναγιώτης Βουγιούκας
(Καναδάς)